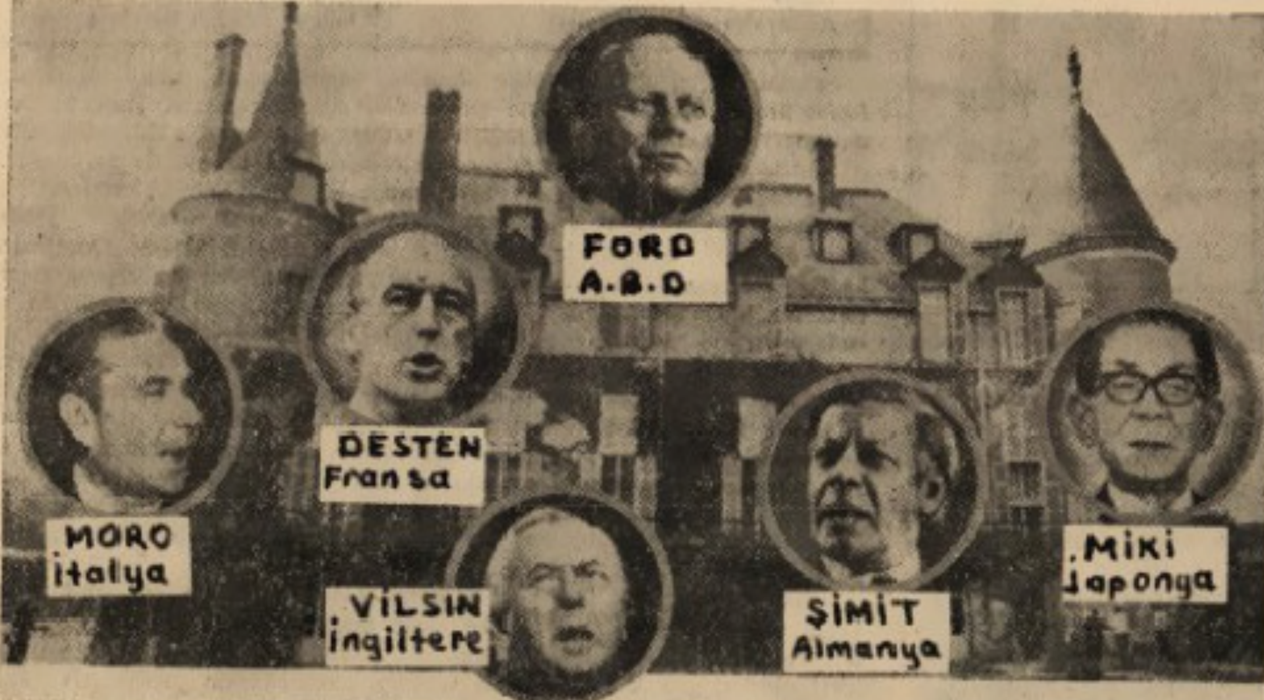
26 KASIM 1975
SAYI : 35
ÇARŞAMBA GÜNLERİ ÇIKAR
Adres : P.K. 68 ZONGULDAK
Fiyatı : 100 krş.

İŞÇİ DAVASI

İç Sayfada:
Sahra Olayı

DÜNYADA BARIŞ – ÜLKEDE SOSYALİZM

Kapitalist ülkeler bunalıma çare arıyor..

Altı büyük kapitalist ülke 15 - 16 - 17 kasımda Paris'te bir toplantı yaptılar. Toplantıya devlet veya hükümet başkanları başkanlığında heyetler katıldılar. Toplantı bir şatoda çok gizli olarak yapıldı.

Bu altı ülkenin toplantısı dünya çapında önemlidir. Kapitalist sistem deyince en başta bunlar akla gelir. Bunların toplam üretimi 1800 milyar dolardır. Bunların toplam nüfusu ise 500 milyondur.

Kapitalist sistemin yaşadığı genel bunalım bu altı ülkeyi böyle geniş bir toplantıya zorlamıştır. Bu ülkelerde işsizlik, pahalılık ve durgunluk yan yana hüküm sürmektedir. Bu ülkelerde ortalama işsiz oranı yüzde 5 in altına düşmemektedir. İşsizlerin toplam sayısı 14 milyonu bulmuştur. Üretim artışı ancak yüzde bir - iki civarındadır. Fiyat artışları normalin üstündedir ve ortalama yüzde 10 dan fazladır.

TOPLANTININ AMAÇLARI

Altı kapitalist ülke yaşadıkları bunalıma çare bulmak, kapitalist sistemin dünyadaki varlığını korumak ve sosyalist sistemin gelişimini önlemek için şunları yapmak istemektedir :

Kapitalistler arasındaki çelişkileri yumuşatmak, kapitalist sistemi bütünleştirmek.

İkinci dünya savaşından sonra kapitalist ülkeler ABD'nin öncülüğünü kabul ettiler. ABD bu dönemde dünyada soğuk savaş siyasetini uyguladı. ABD bir yandan kapitalist ülkelere ekonomik yardımlar yaptı. Bir yandan da sosyalist sistemin çevresinde askeri örgütler kurdu. Ve askeri harcamaların asıl yükünü de kendi çekti. Ancak 20 - 25 yıl süren soğuk savaş siyaseti sosyalist sistemin güçlenmesini önleyemedi. Üstelik kapitalist ülkeler kalkındıkça ABD'ye kafa tutmaya başladılar.

Bu durumda ABD eski dünya siyasetini terketmek zorunda kaldı. Sosyalist sistemin ötedenberi önerdiği detant (yumuşama) siyasetini uygulamaya başladı. Sovyetler Birliği ve Çinle karşılıklı görüşmeler ve anlaşmalar yaptı. Bu arada diğer gelişmiş kapitalist ülkeleri de detant şartlarına uymaya çağırdı. ABD kapitalist ülkelerden askeri harcamalara katılmalarını sosyalist sisteme karşı hep birlikte mücadele verilmesini ve ABD'nin sadece askeri alanda değil ekonomik ve politik alanda da öncülüğünün kabul edilmesini istedi.

Önce kapitalist ülkeler ABD'nin önerilerine yanaşmak istemediler. Ancak 1973 - 74 petrol bunalımı ve Amerikan dolarının dalgalanması AET ülkeleri ile Japonya'yı sarsınca ABD'nin isteklerine boyun eğmek zorunda kaldılar. Ve son toplantıda da bu altı ülke arasındaki gümrük duvarlarının kaldırılması ve ticaretin serbestleştirilmesi kabul edildi.

Gelişmiş ve az gelişmiş kapitalist ülkeler arasındaki ilişkileri yeniden düzenlemek, az gelişmiş ülkeleri kapitalist sistemle kaynaştırmak.

Bugün emperyalist - kapitalist ülkeler ile az gelişmiş ülkeler arasında kıyasıya bir savaş vardır. Emperyalist ülkeler, az gelişmişlerin kaynaklarını ve işgücünü kullanmak, mallarını ve sermayelerini bu ülkelere ihraç etmek için uğraşmaktadır. Ezilen ülkeler de buna karşılık «üçüncü dünya» adında yeni bir birlik oluşturmaya çalışmaktadırlar.

Emperyalist ülkeler az gelişmiş ülkelerin kendi aralarında birleşmeye çalışmasına karşıdırlar. Az gelişmiş ülkelerin kapitalist sisteme daha fazla bağlanmasını istemektedirler. Emperyalist ülkeler önümüzdeki ay yapılacak geniş toplantıda ezilen ülkelere karşı ortak hareket etmeyi kararlaştırmışlardır. Bu arada ezilen ülkelere ekonomik yardımlarını arttırarak hem bu ülkeleri kapitalizme daha fazla yaklaştırmak hem de bu pazarlarını geliştirmek için karar almışlardır.

Sosyalist sistemin gelişimini önlemek, kapitalist ülkelerdeki işçi sınıfı hareketlerini durdurmak.

Gün geçtikçe sosyalist sistem dünyadaki gücünü arttırmaktadır. Bugün dünyanın yarısında sosyalist devletler kurulmuştur. Sosyalist sistem her alanda kapitalist sistem ile boy ölçüşecek durumdadır.

Kapitalist ülkelerin asıl korktuğu şey,bu ülkelerdeki işçi sınıfı hareketlerinin güçlenmesidir. Gerçekten ABD dışındaki kapitalist ülkelerde işçi sınıfı partileri gittikçe daha fazla siyasal iktidara doğru yaklaşmaktadır. İtalya'da Komünist Parti iktidarda değildir, ama en fazla oy almış parti durumundadır. Fransa'da Komünist Parti ve Sosyalist Parti ortak olarak katıldıkları son seçimde yüzde yarım oy farkıyla iktidarı kaybetmişlerdir. Portekiz ve İspanya'da 40 yıllık faşist rejimlere rağmen bugün Komünist Partiler bu ülkelerin siyasi hayatında ağırlıklarını güçlü bir şekilde duyurmaktadırlar. Batı Almanya ve İngiltere'de sosyal muhalefeti yumuşatmak için reformcu partiler iktidardadır.

Kapitalist ülkeler işçi sınıfı hareketlerini durdurmak için yeni tedbirler peşindedir. Artık faşist ve baskıcı yollarla işçi sınıfı hareketlerinin önlenemediği anlaşılmıştır. Bu nedenle daha ılımlı, daha demokrat yönetimler iktidara getirilmek istenmektedir. Bunun yanında kapitalistler işçi sınıfı hareketlerini içerden yıkmaya ve bu amaçla sosyalist mücadeleyi yozlaştırmaya, saptırmaya uğraşmaktadırlar.

SONUÇ OLARAK...

Çağımızda dünya değişmiştir. Sömürü biçimleri ve yolları değişmiştir. Siyasi kuvvet dengeleri değişmiştir. Kapitalist ülkeler de bu değişimlere ayak uydurmaya çalışmaktadırlar. Bu nedenle kapitalist ülkelerin kendi aralarındaki ilişkiler yeniden düzenlenmektedir. Bu çelişkiler arka plana atılarak asıl mücadelelerini sosyalist sisteme karşı vermeye çalışmaktadırlar. Kapitalist sistemin bütünlüğünü sağlamaya çalışmaktadırlar.

Esasen çağımızda kapitalist sistem bütünleşme yolundadır. Artık tek tek kapitalist ülkeler dönemi aşılmaktadır. Artık kapitalist tekeller çok ulusulu nitelik kazanmıştır. Kapitalist ülkeler arasındaki sınırlar eski önemini kaybetmiştir.

Çağımızda kapitalist sistemin yaşadığı çelişkiler gittikçe derinleşmektedir. Kapitalistler arası çelişkiler çok uluslu tekelleri temsilen kapitalist devletler arasında devam edecektir. Kapitalist ülkeler içindeki emek - sermaye çelişkisi durmayacak, işçi sınıfı hareketlerinin gelişimi durmayacaktır. Kapitalist ülkelerin kısa vadede yapacakları tek şey az gelişmiş ülkeleri biraz daha kapitalist sisteme yaklaştırmak olacaktır.

Televizyonda işçi sınıfı temsil edilmedi

21 Kasım akşamı televizyonda 2,5 saatlik bir açık oturum yapıldı. Bu oturuma üç üniversite hocası, bir sermaye sözcüsü ile işçi sendikalarını temsilen iki genel başkan katıldı.

Açık oturum daha çok sermaye sınıfının meselelerinin tartışılması halinde geçti. Sermayenin sözcüsü işçi haklarına açıktan saldırdı. İşçi direnişlerini «kanunsuz» olarak ilan etti. Buna karşılık işçi sendikalarını temsil edenlerin ikisi de sermayenin sözcüsüne hakettiği cevabı veremediler.

Bir ara sermayenin sözcüsü şöyle dedi : **Türkiye'de yalnız 1,5 milyon işçi yoktur. Sadece nüfusun yüzde 4 ünü teşkil eden işçileri değil geri kalanları da düşünmek gerekir.»**

Sermaye sözcüsünün bu lafı orada ağzına tıkılmalıydı. Bir kere, işçilerin sayısı 1,5 milyon kadar olsa bile, işçiler yalnız kendileri için değil aileleri için de çalışırlar ve ücret isterler. Türkiye'de aileler ortalama 5 kişiden oluştuğuna göre, 1,5 milyon işçi ailesi nüfusun yüzde 4 ünü değil yüzde yirmiikisini teşkil eder. Kaldı ki, Türkiye'de bütün işçilerin sayısı 1,5 milyonun çok üstündedir. Şehirlerdeki sendikasız ve sigortasız işçiler ile tarım ve orman işçileri toplam olarak 5 milyonu bulurlar.

İşçi sendikaları bunları söylemedikleri gibi şu soruyu bile soramamışlardır : **Ya siz sermaye sahipleri kaç kişisiniz? Sizler yüzde kaçsınız?**

(Not : Bu açık oturum ile daha geniş bir yazı gelecek sayımızda yer alacaktır.)

ARTIK YETER...

İşçiler,
Madenciler,
Arkadaşlar,

Biz ekmek parası için madenlerde çalışıyoruz. Çoluk çocuğumuzun nafakasını kazanmak için ocaklara iniyoruz. Babadan oğula bu madenlere hizmet ediyoruz. Yaralanıp sakat kalıyoruz. Hastalanıp kan tükürüyoruz. Göçükten, grizudan ölüyoruz. Öldürülüyoruz.. Geride karımız dul, çocuklarımız yetim kalıyor. Ana babamız garip kalıyor.

Bu ocaklar savaş meydanı mıdır? Biz işe mi gidiyoruz, savaşa mı gidiyoruz. Nedir bu çektiklerimiz. Nedendir ?.

Artık biliyoruz. Bu kazalar, hastalıklar, ölümler kader değildir. Alın yazısı değildir. Bunlar kaza bile değildir. Bizi bile bile ölüme yolluyorlar. Buna kaza denmez. Olsa olsa cinayet denir.

Arkadaşlar,

Bu cinayetlere " dur " deme zamanı gelmiştir.
Ocaklarda emniyet tedbirleri alınsın.
Bize yetecek ücret verilsin. Prim zorlaması olmasın.
Sendikacılarımız ocaklara insin. Alınan tedbirleri kontrol etsin.
Bize çalışma gücü verecek kadar yemek verilsin.
İstirahatımız temin edilsin.
Yeterli emniyet tedbirleri alınmadan, kazalara sebep olan noksanlar giderilmeden bu ocaklara girilmez. Girmeyelim.

RECEP KÜREKÇİ

BARIŞ ADINA İŞGAL MODA OLDU!

İspanyol sahrası ekonomik ve siyasal sömürge durumunda

İspanyol Sahrası çölle kaplı bir araziye sahiptir. Ülkenin önemi fosfat yataklarının zenginliğinden ileri gelir. Ülkedeki fosfat yatakları 3 milyar 300 milyon ton olarak hesaplanmıştır. 1974 yılında üretilen fosfat miktarı 6 milyon tondur. Önümüzdeki yıllarda bu rakamın 10 milyon tona ulaşması beklenmektedir.

Ülkedeki fosfat, İspanyol şirketleri tarafından işlenmektedir. Ancak İspanyol şirketinin Amerikan ve Batı Avrupa şirketleriyle ortaklığı vardır. Amerikanın ünlü petrol şirketi Texaco (Tekzako) bunların başındadır.

İspanyol Sahrasında hammadde araştırmaları 1967 yılında başlamıştır. Araştırmalar, İspanya ile Amerika arasında yapılan anlaşma üzerine kurulan bir Konsorsiyum tarafından yönetilmekte idi. Konsorsiyumun yüzde 55 hissesi İspanya'nındı. Ancak İspanya Sahra'dan çıkarılan fosfatın işlenmesi için kendi ülkesinde gübre fabrikası kurulmasında ısrar etti. Bu nedenle Amerika ile arası açıldı. Fosfatın işletilmesi için Batı Alman Kurupp ve Fransız Secaltra şirketiyle anlaşarak ortaklık kurdu. Böylece İspanya-Fransız ve Alman tekellerinin işlettiği fosfat bu ülkelere satıldı. Bu ülkelerdeki gübre fabrikalarında işlendi. Aynı şekilde bu şirketlerin ortaklığıyla İspanya'da da gübre fabrikaları kuruldu.

İspanyol Sahrası'nda fosfattan başka demir yatakları da vardır. Bu yatakların değerinin 70 milyon ton olduğu ileri sürülmektedir.

Bir adı da «İspanyol Sahrası» olan Batı Sahra 80 bin nüfusludur. (Zonguldak merkez nüfusu 90 bin). Yüzölçümü ise 266 bin kilometrekaredir. (Türkiye'nin üçte biri). Yerli halk Arap müslümanlardan oluşur. Batı Sahra, yüz yıla yakın zamandır İspanya'nın sömürgesidir. İspanya tarafından atanan bir Genel Vali ile yönetilir. Ülkede 60 bin İspanyol asker ve polisi vardır. Yani adam başına yaklaşık olarak bir İspanyol askeri düşmektedir Ayrıca Genel Vali yerli aşiret reisleriyle anlaşarak 200 kişilik yerli silahlı kuvvet kurmuştur.

FOSFAT VE ÖNEMİ

1970 YILI RAKAMLARINA GÖRE DÜNYADA ÖNEMLİ FOSFAT ÜRETİCİSİ ÜLKELER

ÜLKE	ÜRETİLEN MİKTAR
Amerika Birleşik Devletleri	35 milyon 143 bin ton
Sovyetler Birliği	17 milyon 920 bin ton
Fas	11 milyon 399 bin ton
Tunus	3 milyon 024 bin ton
Avustralya Kıtası Ülkeleri	2 milyon 634 bin ton

Fosfat bugün değeri gittikçe artan bir hammaddedir. Dünyanın en önemli fosfat üreten ülkeleri aşağıdaki tablodan da anlaşılacağı gibi, Amerika Birleşik Devletleri (ABD), Sovyetler Birliği, Fas, Tunus ve Avustralya Kıtası ülkeleridir.

Ancak, 1972 yılından sonra bu ülkelere İspanyol Sahrası da katılmıştır. Nitekim Sahra'daki fosfat üretimi 1974 yılında 6 milyon tonu bulmuştur.

Halen dünya fosfat üretiminin yüzde 90'ının gübre sanayisinde, yüzde 10'unun da kimya sanayisinde kullanıldığı belirtilmektedir. Kimya sanayisinde daha çok deterjan üretiminde kullanılır: Persil, Tursil, Vim vs.. Ayrıca demir ve çelik madenlerinden yapılma aletlerin cilalanmasında, parlatılmasında ve kaplamacılıkta kullanılır.

Ancak fosfatın asıl kullanıldığı alan gübre sanayisidir. Fosfat üreticisi ülkeler aynı zamanda gübre üretiminde de ön planda gelirler. Keza fosfat üretimini denetleyen şirketlerin bulundukları kapitalist ülkeler bu fosfatı kendi ülkelerindeki yatırımları olan gübre sanayisinde kullanırlar. Nitekim, Fas, İspanyol Sahrası gibi yabancı şirketlerin hissedar olduğu ülkelerdeki fosfat, bu şirketlerin denetiminde başka ülkelere ihraç edilir. Bu bakımdan Fas, dünyanın en büyük fosfat ihracatçısıdır. İspanyol Sahrasındaki fosfatı kendi ülkesine taşıyan İspanya da fosfat ihraç eder. Ancak kendisi de gübre üretiminde kullanır.

Gübre sanayisinde ileri olan ülkelerden ABD ve Sovyetler Birliği daha çok kendi ülkelerindeki fosfatı işlerler. Aynı zamanda fosfat ve gübre ihraç ederler. Fransa, Batı Almanya, Japonya, İtalya gibi ülkeler önemli miktarda fosfat ithal ederler. Ancak bu ülkelerin tekelleri hammaddenin çıkarımında hissedar olduklarından, Türkiye ve Yunanistan gibi ülkelerden daha ucuza fosfat ithal ederler.

Kendi ülkesinde gübre sanayisi gelişmemiş olan Fas 1974 yılında 19 milyon ton fosfat ihraç etmiştir. Cezayir, Tunus, Togo gibi ülkeler de fosfat ihraç eden diğer ülkeler arasındadırlar.

1970 YILININ RAKAMLARINA GÖRE BELLİ BAŞLI ÜLKELERİN GÜBRE ÜRETİM VE TÜKETİM MİKTARLARI

ÜLKELER	ÜRETİM	TÜKETİM
Amerika Birleşik Devletleri	4 milyon 721 bin ton	4 milyon 177 bin ton
Sovyetler Birliği	2 milyon 71 bin ton	1 miyon 916 bin ton
Fransa	1 milyon 400 bin ton	1 milyon 681 bin ton
Batı Almanya	914 bin ton	857 bin ton
Japonya	745 bin ton	689 bin ton
İtalya	540 bin ton	486 bin ton
Kanada	450 bin ton	320 bin ton
İngiltere	433 bin ton	460 bin ton
İspanya	375 bin ton	406 bin ton
Türkiye	44 bin ton	200 bin ton

Fas Kralı Hasan (küçük resim) ve uluslararası tekellerin çıkarları için «Ekmek, su ve barınak» vaatleriyle İspanyol Sahrasına yürüttüğü yoksul Faslılar'ın görünüşü.

Barış yürüyüşü değil işgal yürüyüşü

Batı Sahra (İspanyol Sahrası) bir yıldan beri Fas'la İspanya arasında anlaşmazlık konusu olmuştur.

Fas Kralı Hasan'ın iddiası şudur :

«Bu bölgede yaşayan insanlar müslüman Araplardır. Fas Kralı aynı zamanda dini bir liderdir. Bu nedenle Kral, Batı Sahra'daki halkın da lideridir. Kralın görevi, Kuzey Afrika'daki müslüman araplar arasında birliği de sağlamaktır. İspanya ise bu birliği bozmakta, Batı Sahra'yı Fas'tan ayırmaktadır.»

Bu düşünce ile hareket eden Kral Hasan önce konunun Birleşmiş Milletler tarafından çözümlenmesini istemiştir. Birleşmiş Milletler de Adalet Divanını bölgede araştırma yaparak kararını bildirmekle görevlendirmiştir. Adalet Divanı bir yıl süren incelemesinden sonra kararını açıklamıştır: İspanyol Sahrası'nın geleceği, bölgede yapılacak bir oylama ile burada yaşayanlar tarafından tayin edilmelidir. Bu karar üzerine Birleşmiş Milletler, 28 Şubat 1976'da İspanyol Sahrası'nda halk oylaması yapılmasına karar vermiştir.

Ancak Kral Hasan, «Fas halkının Sahra'nın İspanyollar tarafından işgaline daha fazla dayanamayacağını» belirterek Fas'lı gönüllülerle Sahra'ya yürüyeceğini açıklar. Böylece sorunun «Barışçı yoldan» çözümleneceğini iddia eder. Ve «Barış Yürüyüşü» (Yeşil Yürüyüş) bir kez ertelendikten sonra 4 Kasımda başladı. Bir hafta kadar sürdü.

YÜRÜYÜŞÜN GERÇEK NEDENİ

Oysa Fas Kralı Hasan'ın «Barış Yürüyüşü» ya da «Yeşil Yürüyüş» dediği şey doğrudan doğruya bir «İşgal» hareketidir. Ve bunun gerçek nedenleri Hasan'ın iddialarından farklıdır.

Fas önemli bir fosfat üreticisi ülkedir. Bu üretiminin hemen hemen tamamı ihraç edilir. 1974 yılında 19 milyon ton fosfat ihraç edilmiştir. Bu miktar dünya piyasasının yüzde 30 unu bulmaktadır. Fas'taki fosfat işletmeciliği Batı Alman şirketleri ve Amerikan Export - İmport Bank (Amerikan İthalat İhracat Bankası) ortaklığıyla yapılmaktadır. Fiyatlarda ve pazarlımada son söz bu şirketlerindir. Ancak, bu şirketlerle birlikte Kral Hasan da milyarlık servetler yapmıştır.

İspanyol Sahrası'nda 1972 den sonra çıkarımı hızlanan fosfatın rakip tekellerin elinde olması Fas'la ortaklık kuran tekelleri tedirgin etmektedir. Aynı şekilde Kral Hasan da bu zengin yatakları İspanya'ya ya da Sahra halkının kendisine bırakmak istememektedir. Bu nedenle Sahra'ya Fas ve yabancı tekeller göz dikmişlerdir.

İkinci olarak, Kral Hasan'ın milyarlar kazanmasına rağmen Fas halkı yoksulluk içindedir. Halkın yüzde 75'i okuma yazma bilmemektedir. Ülkede sanayi kuruluşları yok denecek kadar azdır. İşsizlik, açlık ve yokluk iç huzursuzluğu arttırmaktadır. Kral Hasan'ın yabancılarla işbirliği yapmasını istemeyen bazı subaylar ise 14 yıl içinde Krala 5 kez darbe girişiminde bulunmuşlardır. Hasan, bu girişimleri zaman zaman tahrik etmiş, sonra bir kahraman gibi ortaya atılarak muhalefeti ve cumhuriyet idaresi isteyenleri ezmek istemiştir. Ancak buna rağmen huzursuzluklar bitmek bilmemiştir.

İspanyol sermayedarlar ise güç durumdadır. İspanya'daki sermayedarlar adına Sahra'da tutulan 60 bin asker şimdi bizzat kendilerine lazımdır. Bu nedenlerle Fas'a Sahra'daki fosfat işletmeciliğinden kendisine belli bir hisse bırakıldığı taktirde geri çekilebileceğini açıklamıştır. Ancak Carlos, daha devlet başkanlığına vekâleti sırasında Fas Kralı Hasan'a boyun eğerek ülke içinde güçsüz kalmak istememiş, Fas'ın Sahra'yı işgalden vazgeçmesini istemiştir. Ancak Hasan ve Fas'taki hissedarlar çoktan yürüyüşü örgütlemişlerdir. Fakat sonunda iki tarafı da güç duruma düşmekten kurtarıcı bir formül bulunmuş ve yürüyüşçüler sınırdan çevrilmiştir. Böylece hem yürüyüş yapılmış olmuş ve Hasan'ın otoritesi sarsılmamış; hem de sınırdan geri dönülmekle Carlos Sahra'yı işgal ettirmemiş olmuştur.

Ve bütün bu olaylardan sonra aylar evvelinden bilinen netice tarafların anlaşmasıyla açıklanmıştır: Anlaşmaya göre, İspanya Sahra'yı Fas ve Moritanya'ya bırakacaktır. Fas Sahra'daki fosfat işletmesinden yüzde 35 hisseyi İspanya'ya verecektir. İspanya Sahra kıyılarında balıkçılık yapabilecektir. Demir madenlerinin olduğu güney kısım Moritanya'nın, fosfat yataklarının olduğu kuzey kısım Fas'ın olacaktır. İspanya'nın Sahra'yı terketmesi 28 şubat 1976da tamamlanacaktır.

TEPKİLER

Ancak tekeller ve İspanya - Fas - Moritanya arasındaki bu pazarlığa bölgede ki bazı güçler karşı çıkmaktadır. Sahra halkının bağımsızlığı için İspanya'ya karşı savaşan POLİSARYO (Batı Sahra Kurtuluş Cephesi) ülkesinin Fas ve Moritanya tarafından işgal edilmesine karşı çıkmaktadır. Ayrıca, 1970 yılında kurulan ve önce Sahra'nın bir bölgesinin, daha sonra da ülkenin tamamının bağımsızlığını isteyen Mohareb (Sahra Bağımsızlık ve Kurtuluş Hareketi) de bu anlaşmayı tanımadığını, açıklamıştır. Bunların yanında başka bağımsızlık isteyen örgütler de vardır. Ancak bu arada, Sahra'nın İspanyol sömürgesi olmasına karşı çıkan, fakat Fas ve Moritanya ile birleşmek isteyen örgütler de vardır. İspanyol Sahrası'ndaki aşiret reisleri, Fas'la birleşmeyi isteyenlerin başında gelmektedir.

İspanyol Sahrası'ndaki bağımsızlık savaşı veren Polisaryo sosyalist ülkeler ve Cezayir'le Libya tarafından desteklenmektedir. Ayrıca bölgede bir başka fosfat üreticisi olan Cezayir, Fas'ın bugünkü tutumunu sürdürdüğü taktirde silahlı müdahalede de bulunacağını açıklamaktadır. Afrika'nın diğer ülkelerinden, Tunus ve Sudan ise Kral Hasan'ı desteklemektedirler. Bu arada «islâm ülkeleriyle Ortak pazar» hayalleri kuran Türkiye'li sermayedarlar ve onların siyasal sözcüleri de Kral Hasan'ın işgal hareketini desteklemişlerdir. Böylece Kıbrıs politikasına da destek sağlanacağı ümit edilmiştir. Amerika, Batı Almanya ve Fransa gibi emperyalist - kapitalist ülkeler ise Fas'ın bu işgal girişimine karşı sessiz kalmayı tercih etmişlerdir.

YORUM

Tekellerin Fosfat Savaşı

Batı Sahra olayı, çok uluslu tekellerin hammadde kaynakları üzerindeki egemenlik çatışmalarının bir örneğidir.

Batı Sahra, dünyanın önemli fosfat yataklarına sahiptir. Fosfat ise gübre sanayisinin başta gelen hammaddesidir. Geçen yıl Roma'da toplanan Dünya Gıda Konferansı, dünyadaki açlık sorununun önemli boyutlara ulaştığını kabul etmiştir. Bu nedenle gıda ve gübre sanayisi tekeller için çok kârlı bir yatırım alanı durumundadır. Nitekim, Amerika'da «Yılın en iyi işadamı» ilân edilen Türk asıllı gübre sanayicisi Erol Beker bunu kendisi de açıkça belirtmiştir. Beker, kendisini yılın işadamı seçen Amerikan Dergisine şu demeci vermiştir :

«Gübre sanayisi bir lüks sanayisi değildir. Bütün dünyanın ihtiyacı olan bir sanayi dalıdır. Bugün dünyada 250 milyon insan yeterince gıda alamamaktadır. Ve ayrıca 500 milyon insan da aynı şekilde açlık içinde kıvranmaktadır. Benim sanayim, uzun etek, mini etek modası gibi değişken değildir. Bütün gücüyle ölüm kalım savaşını etkilemektedir. Geliri ise gerçekten büyüktür.» Nitekim Erol Beker'in yalnız geçen yılki net kârı 700 milyon liradır. Böylesine kârlı bir alanın hammaddesi olan fosfat üzerinde tekellerin kavgası elbet olacaktır. Nitekim, İspanya, Fas ve İspanyol Sahrası'nda Amerikan ve Avrupa kapitalist ülkelerinin şirketleri hissedardır. Bu tekeller bir yandan kendi aralarında fosfat için savaşırken, bir yandan da İspanya'nın geleceğinden endişe duymaktadırlar. Bunun için Batı Sahra'daki sömürülerini sürdürmek için aracılarını değiştirmek ihtiyacı hissetmektedirler.

İspanya'da işçi sınıfı Franco rejimine karşı mücadelesini gittikçe güçlendirmektedir. Bu ülkede faşist rejime karşı sosyal muhalefet gittikçe artmakta, genişlemektedir. Esasen Avrupa ve Amerikan sermayedarları, bu ülkede burjuva demokrasisinin, Cumhuriyetin kurulmasını kendileri de istemektedirler. Ancak, işçi sınıfının kapitalist sömürüye son vermesinden de endişe duymaktadırlar. En azından İspanya'nın Portekiz'in düştüğü duruma düşme endişesi içindedirler. Bu durumda uluslararası tekellerin İspanyol Sahrası'ndaki sömürülerini sürdürebilmek için İspanya'ya güvenleri sarsılmaktadır. Tam bu arada Sahra'da hak iddia eden Fas, tekeller için emin bir ülkedir.

Çünkü Fas, İspanya'dan daha geri bir ülkedir. Bırakın işçi sınıfını, bu ülkede daha burjuvazi bile çok az gelişmiştir. Dolayısı ile tekeller açısından yakın bir tehlike yoktur. Ayrıca, İspanya'dan daha geri olan Fas'lı sermayedarlar ve bunların başı Kral Hasan, yabancı tekellerden İspanyol sermayedarlarından daha az hisse almaktadır.

İşte Fas'la ortaklık içinde olan Batı Alman ve Amerikan tekellerinin İspanya ile ortak olan Amerikan - Fransız - Batı Alman tekellerine karşı fosfat savaşı, bu nedenlerden dolayı bir İspanya - Fas çatışması şeklinde yansıtıldı.

İşte bu nedenle Fas'la ortak tekeller, Kral Hasan'ı desteklemişlerdir. Kral Hasan ise açlık, yoksulluk içinde olan Fas'lılara, bir anda yürüyüşe katılacak olanlara dağıtılmak üzere binlerce ton gıda yardımının geldiğini açıklamıştır. Yürüyüşe katılacak olanların aç, açık, susuz kalmayacakları günlerce propaganda edilmiştir. Aç, çıplak ve yoksul Fas'lıların bu durumu tekeller ve Kral Hasan tarafından ustaca kullanılmıştır. Yiyecek, barınak ve toprak vaadiyle yürüyüşe geçen 300 bin Fas'lı, kendilerine vaadedilen kadar doyamamış, çokları çöl ortasında aç ve susuz kalmıştır. Ama yaşama umudu bu insanları bilmeyerek tekellerin çıkarına bir başka ülkenin işgali için yürüyüşe geçirebilmiştir.

Türkiye işçi sınıfı, Sahra halkına yönelen tekellerin bu işgal saldırısına karşı çıkmalı, protesto etmelidir.

TÜRKİYE İŞÇİ SINIFI NE YAPMALI?

4

Emperyalist Devletler Arasındaki Çelişki

Tekeller devlet yönetimine egemen olduklarından siyaset adamlarını kendi çıkarları için kullanırlar. 350 savaş uçağının Nato ülkelerine satılması konusunda, Amerikan ve Fransız uçak şirketleri adına, devlet başkanları, alıcı ülkelerle pazarlık yapmıştır.

HAM MADDE KAYNAKLARINI, BAŞKALARININ TOPRAKLARINI ELE GEÇİRMEK İÇİN MÜCADELE HALİNDE OLAN MUHTELİF MALİ GRUPLAR VE EMPERYALİST DEVLETLER ARASINDAKİ ÇELİŞKİ

SÖMÜRGECİLİK (KOLONYALİZM)

Kapitalist toplumda bütün kapitalistler kendi kârlarını arttırmaya çalışırlar. Bunun için aralarında rekabet ederler. Kapitalizmin ilk dönemlerinde bu rekabette kazançlı çıkmanın tek yolu, malı daha ucuza maledip, daha fazla mal satmaktı. Kapitalizm geliştikçe üretim o kadar arttı ki artık sermayedarlar mallarının tamamını kendi ülkelerinde satamaz oldular. Ayrıca daha fazla mal üretmek için daha fazla ham maddeye ihtiyaç duydular.

İşte bu noktada sermaye bütün dünyaya yayılmaya başladı. Büyük şirketler ve onların adamları olan siyasi iktidarlar başka ülkeleri askeri yoldan işgal etmeye başladılar. Asya'yı, Afrika'yı aralarında

paylaştılar. Böylece kapitalistler buralardaki ham maddeleri çok ucuza elde etmeğe başladılar. Buna karşılık aynı ülkelere kendi ürettikleri malları mümkün olan en yüksek fiyattan sattılar. Bu şekilde gelişmiş kapitalist ülkeler başka ülkelerin topraklarını işgal ederek oraların zenginliklerine el koydular. Bu duruma «sömürgecilik» veya «kolonyalizm» denir. Bu devir aşağı yukarı birinci dünya savaşına kadar sürmüştür. Yani dünya hammadde kaynakları, gelişmiş kapitalist ülkeler tarafından tamamen paylaşılmıştır. Ancak ondan sonra aralarında rekabet çıkmıştır. Birbirlerinin işgal ettikleri topraklara göz dikmişlerdir. Buralardaki ham madde kaynaklarına ve satış pazarlarına göz dikmişlerdir. İşte bu yüzden aralarında çelişki çıkmıştır. Bu çelişki normal yoldan çözülemeyince, başkalarının topraklarını aralarında güzellikle yeniden paylaşamayınca savaş çıkmıştır. Sermayedarların kendi aralarındaki rekabet savaşı doğurmuştur.

TEKELLEŞME VE EMPERYALİZM

(YENİ SÖMÜRGECİLİK)

TEKELLEŞME :

Kapitalist bir toplumda kapitalistlerin (sermayedarların) tek amacı kârlarını arttırmaktır. Sermayedarın kârını arttırması için iki yol vardır. Birincisi malını mümkün olduğu kadar ucuza mal etmek. İkincisi ise mümkün olduğu kadar çok mal satmaktır. Malı mümkün olduğu kadar ucuza mal etmenin de iki yolu vardır. Birincisi üretimde kullanılacak ham maddeleri mümkün olduğu kadar ucuza almak. İkincisi üretimi gerçekleştiren işçilere mümkün olduğu kadar az para vermektir.

Çalışan işçilere az para vermek yanında, mümkün olduğu kadar az işçi çalıştırmak da malı ucuza mal etmenin bir yoludur. Bunu gerçekleştirmek için sermayedarlar (kapitalizmin gelişme devresinde) ileri teknoloji kullanmışlardır. İnsan gücünün yerini makinalar almıştır. Daha az işçi çalıştırılmış, buna karşılık daha fazla mal üretilmiştir. Bütün bunların sonunda sermayedarların kârları alabildiğine artmıştır.

Gittikçe kârları artan sermayedarlar ellerine geçen paraları işletmelerini büyütmek için kullanmışlardır. Bazan da aynı malı üreten birkaç sermayedar birleşerek büyük bir şirket kurmuşlardır. En fazla büyümeyi sağlayan şirketler rakiplerini yenerek piyasayı ellerine geçirmişlerdir. İşte bu duruma «tekelleşme» denir. Böylece bir malın üretiminde ve satılmasında piyasaya egemen durumda olan şirkete «tekel» denir.

Tekel durumundaki şirketlerin kârları daha da yüksek olur. Tekeller milyonlar, milyarlar kazanır. Bu durum tekelleri yeni yatırımlara zorlar. Yeni yatırım bir kaç türlü olur.

Bu yollar sırayla veya hep birlikte kullanılır. Tekeller artan sermayelerini ilk olarak kendi işlerine yatırırlar. Kendi işlerini büyütürler. Diyelim bir buzdolabı fabrikası ilk önce senede 5 bin buzdolabı üretecek seviyede kurulur. Şirket kârı arttıkça sermayesi büyür. Fabrikanın kapasitesi büyür. Yılda 10 bin 20 bin buzdolabı yapacak şekilde tesisler büyütülür. Fakat bir nokta gelir ki yapılan mal miktarı piyasadaki alış miktarını aşar.

Bu durumda tekel, sermayesini başka iş alanlarına yatırmağa başlar. En önce rekabetin olmadığı veya az olduğu sahalara el atar. Örneğin buzdolabı fabrikasını kuran sermayedar şimdi de araba fabrikası kurar. Koç Holding önceleri buzdolabı ve çamaşır makinası yapıyordu. Bu mallarda Türkiye'nin en büyük satıcısı durumuna geldi. Sonra artan sermayesini araba işine yatırdı. Anadol arabaları yapmaya başladı.

Tekelleşme döneminde, tekel şirketler, sömürgecilik döneminden ayrı bir yol tutarlar. Bütün dünyaya kendi ülkelerindeki malı satmak yerine, dünyanın çeşitli ülkelerine yatırım yaparlar. Buna «sermaye ihracı» denir. Sömürgecilik döneminde, sömürge ülkelerden ham madde alınır, buna karşılık olarak, oralara mamul madde satılır. Tekelleşme döneminde ise daha çok ham madde bulunduğu yerde işlenir. Yaratılan mamul madde, üretildiği yerde satılır. Örnek verirsek: sömürgecilik döneminde İngiltere, Hindistan'dan pamuk alır. Bunu İngiltere'deki fabrikalarında dokuyup kumaş haline getirir ve Hindistan'a kumaş satar. Tekelleşme döneminde ise İngiliz kumaş fabrikatörü, Hindistan'a gider ve orada kumaş fabrikası kurar. Üretilen kumaşı da Hindistan'da satar. Onun yakın ülkelerine satar. Böylece ham maddeyi Hindistan'dan, İngiltere'ye taşımaktan, mamul maddeyi de İngiltere'den, Hindistan'a taşımaktan kurtulur. Üstelik İngiliz işçisine vereceğinin onda birini Hint işçisine vererek, malı çok daha ucuza maleder.

İşte bu döneme «yeni sömürgecilik» veya «emperyalizm» denir. Emperyalizm başlıbaşına bir üretim tarzı değildir. Kapitalizmin yüksek derecede gelişmiş bir seviyesidir.

Emperyalist dönemdeki rekabet sömürgecilik döneminden farklıdır. Artık başkalarının topraklarını askeri yoldan işgal işi tamamlanmıştır. Bunun yerine ham madde kaynaklarına yatırım yapmak rekabeti vardır. Dünya pazarlarına mal satmak rekabeti vardır. Bu rekabet yüzünden tekeller birbirleriyle mücadele eder. Tekelci dönemdeki çelişki daha çok ekonomik bir muhteva kazanmıştır.

ÇOK ULUSLU ŞİRKETLER :

Çağımızda bir ülkede tekel kuran şirketler bununla yetinmezler. Ülke sınırlarını aşarak uluslararası ortaklıklar kurarlar. Eskiden aynı ülke içinde aynı malı üreten şirketler birleşiyordu. Şimdi dünyada aynı malı üreten şirketler birleşiyorlar. Bugün bir kaç yüz büyük şirket bütün kapitalist dünyaya el atmıştır. Bu şirketler çeşitli ülkelerde faaliyette bulunurlar. Çeşitli ülkelerdeki fabrikalarında, çeşitli ülke işçilerini çalıştırırlar. İşte bu şekilde dünya çapında faaliyet gösteren şirketlere «çok uluslu şirketler» denir.

Çok uluslu şirketler çağında rekabet bunların arasında olur. Dünya çapında faaliyet gösteren bu şirketler, dünya çapında aralarında rekabet ederler Dünya hammadde kaynaklarını ele geçirmek ve sömürmek için mücadele ederler. Bütün dünyaya mal, sermaye ve bilgi satmak için rekabet ederler.

EMPERYALİST DEVLETLER ARASI REKABET - TEKELLER ARASI REKABET

Emperyalist-kapitalist devletler arasındaki rekabet aslında, tekellerin birbiri arasındaki rekabettir. Dışardan bakınca devletler birbiriyle mücadele ediyor görünür. Fakat işin aslında, perde arkasında tekelci şirketler vardır. Bu bakımdan emperyalizmde uluslararası zıtlaşmalar, temelinde kapitalist sınıfların zıtlaşmasıdır. Ancak tekeller devlet yönetimine egemen olduklarından siyaset adamlarını kendi işleri için kullanırlar. 350 adet savaş uçağının Nato üyesi ülkelere satışı konusunda Amerika ile Fransa mücadele etmişlerdir. Daha doğrusu öyle görünmüştür. Amerika başkanı Ford ile Fransa başkanı D'Estaing Nato ülkelerine kendi uçaklarını satmak için pazarlık yapmışlardır.

Halbuki uçakları yapan Amerikan ve Fransız şirketleridir. Bu şirketler adına ülkenin siyasi iktidarları pazarlık yürütmüştür.

Yine bunun gibi geçen yıl doğan petrol bunalımında Amerikan siyaset adamları icabında Ortadoğu petrol bölgelerine silahlı müdahalede bulunabileceklerini söylemişlerdir. Onları böyle beyanat vermeğe mecbur eden ise Amerikan petrol şirketleridir. 15 gün evvel 350 bin Fas'lı Sahra'da yürüyüş yapmıştır. Görünürde Fas ile İspanya arasında bir çelişki vardır. Fakat çelişkinin temelinde fosfat şirketleri bulunmaktadır.

Kapitalist tekellerin ve onlar adına hareket eden kapitalist-emperyalist devletlerin kendi aralarındaki rekabet ve çelişki kapitalist sistemi zayıflatmaktadır. Bunun farkında olan uluslararası tekeller ve onların siyaset adamları kendi aralarındaki çelişkiyi yumuşatmak için gayret göstermektedirler. Bunu sağlamak için kendi aralarında bir sürü toplantılar yapmaktadırlar. Geçen hafta kapitalist sistemin başı durumunda olan 6 kapitalist-emperyalist ülkenin başkanları Fransa'da bir kere daha toplanmışlardır.

EMPERYALİST DEVLETLER ARASINDAKİ ÇELİŞKİ GİDERİLMEZ

İkinci dünya savaşından sonra Avrupa kapitalist ülkeleri ve Japonya ekonomik bakımdan, askeri bakımdan çökmüştür. Amerika bu ülkelerin liderliğini ele almıştır. Kapitalist ülkelerin kendi aralarındaki çelişkileri giderecek derecede bu ülkeleri emirleri altına almıştır. Ve bütün kapitalist ülkeleri, sosyalist sisteme karşı saf tutmaya zorlamıştır. Soğuk savaş politikası içinde bir sürü askeri paktlar kurulmuştur.

Fakat bu durum 30 sene sonra bozulmaya başlamıştır. Soğuk savaş politikası yerini «yumuşama» politikasına bırakmıştır. 30 sene içinde Batı Avrupa kapitalist ülkeleri ekonomik olarak yeniden canlanmıştır. Japonya dünya pazarlarında Amerika ile rekabet etmeğe başlamıştır. İngiltere, Batı Almanya seslerini duyurmaya başlamışlardır.

Bugün Amerika, kapitalist ülkelerin ve kapitalist sistemin başı olma görevini yeniden kurmak istemektedir. Bugüne kadar askeri anlaşmalar yoluyla bir nevi jandarmalık görevi yapıyordu. Kapitalist sistemin ekonomik işleyişini sürdürüyordu. Fakat bugün Amerika bu gücünü kaybetmiştir. Tek başına askeri jandarmalık yapacak gücü kalmamıştır. Tek başına kapitalist sistemin ekonomik yapısını ayakta tutacak gücü kalmamıştır. Onun için Amerika artık askeri anlaşmalar yoluyla değil, ekonomik anlaşmalar yoluyla kapitalist dünyanın liderliğini yeniden ele geçirmek istemektedir. Kapitalist dünyayı bütünleştirmek ve sosyalist sisteme karşı saf tutturmak istemektedir.

Ne var ki bütün bu gayretlere rağmen, dünya çapındaki çok uluslu tekellerin ve kapitalist ülkelerin kendi aralarındaki rekabet son bulmamaktadır. Kapitalist sistemin bütünleşmesi ve sosyalist sisteme karşı saf tutması gittikçe güçleşmektedir. Üstelik kapitalist ülkelerdeki işçi sınıfının sosyalist hareketi, bu sistemi temellerinden sarsmaktadır.

Sonuç olarak denebilir ki, emperyalist kapitalist ülkelerin ve tekellerin kendi aralarındaki çelişki değişik biçimlerde sürmektedir. Nasıl ülke içindeki sermayedarlar daha fazla kâr için birbirleriyle rekabet halinde ise uluslararası tekeller ve onların siyasi iktidarları da rekabet halindedir. Bu çelişki kaybolmak şöyle dursun zaman zaman dünyanın en önemli (aktüel) çelişkisi durumuna gelmektedir.

İş cinayetleri devam ediyor 2 ölü 3 yaralı

Yaralı işçilerden Muhammet Bayram.

Ereğli Kömürleri İşletmesi (E.K.İ.) Kozlu Bölgesinde 19 kasım1975 günü meydana gelen iş kazasında iki işçi daha öldü. Üç işçi ise yaralandı. Tavandaki kömürün grizu gazı ile püskürmesi (degaj) sonucu kazı işçisi Recep Çivi ile emniyetçi Zekeriya Köse, olay yerinde boğularak öldüler. Yaralanan işçiler hastanede tedavi altına alındılar. Gazetemiz muhabiri yaralı işçilerle görüştü :

— Adını söyler misin arkadaşım?

— Kemal Koymaz. Karabük Yenice Çeltik köyündenim.

— Kaza nasıl oldu?

— Efendim, acılık baş yukarda çalışıyorduk. İşyerine çıktık bir sefer malzeme ile. İkinci bir malzemeye geri dönerken, arkamızdan rüzgar mı, posta mı anlayamadım, bizi aldı götürdü. 25-30 metre fırlattı. Ana yola kadar sürdü. Ben kendimi arabanın içinde buldum. Yanımdaki arkadaşlar beni kurtardı.

— Sence neden olmuş olabilir bu püskürme?

— İçerde grizu patladı. Postayı geriye serpti efendim.

— Sen ocakta ne iş yapardın?

— Ben kazıcıyım, kazı işçisi. Emniyetçi, kazmacı, iki kazmacı amelesi (yedeği) benim yanımdaydı. Biz dört kişiydik hepimiz. Öbür arkadaşımız Allah rahmet eylesin gitmişler. Biz de işte böyle kaldık.

— Daha evvel böyle bir kazaya uğramış mıydın?

— Hayır hiç uğramadım. 4 senedir maden ocağında çalışıyorum. Böyle bir kaza görmediydim.

— Çoluk çocuk var mı?

— Hayır efendim. Daha evleneli iki ay oldu.

OCAKTA ÖLÜM DAHA İLK YEVMİYEDE BAŞLAR

— Adın ne?

— Muhammet Bayram.

— Sen genç bir arkadaşsın. Kaç yaşındasın?

— 23 yaşındayım. Daha yeni başladım işe. İkinci yevmiyede kazaya uğradım.

— Ocakta ne iş yapardın? Bu kaza neden oldu?

— Kazıcı idim. Kaza grizudan oldu. İçerden püskürtme yaptı.

— Hangi köydensin?

— Kozlu'nun Gücek Köyünden.

— Ölen arkadaşlar hangi köydendi?

— Kazmacı, Kozlu'nun Yayla köyünden. Emniyetçi, Devrek Sabunlar köyünden.

— Senin köyündekilerin haberi oldu mu kazadan?

— Oldu. Babam geldi.

«İKİ SEFER KAZAYA UĞRADIM»

— İsim neydi arkadaşım?

— Durmuş Yüce. Zonguldak Merkez Kardeşler köyündenim.

— Evli misin, çoluk çocuk var mı?

— Evet evliyim. Dört tane çocuk var.

— Kaç senelik işçisin?

— Sekiz senedir çalışıyorum maden ocağında.

— Daha evvel hiçbir kazaya uğramış mıydın?

— Uğradım efendim. O zaman vazifemiz başka bir vazifeydi. Göçük oldu. Ayağım kırıldı.

— Sana o kazadan sonra malüliyet parası verdiler mi?

— Hayır vermediler. Parmağımda halen kazanın izi var. Ama hiç para vermediler.

— Yer altında günlük normal kaç saat kalıyorsunuz?

— Sekiz saat kalıyoruz. Bazan işte aksama olur. Sekiz saat değil de 9-10 saatte çıkarız ocaktan.

— O zaman fazla mesai parası alıyor musunuz?

— Hayır almıyoruz. Normal günlük ücret alıyoruz.

— Peki bu durumları hiç bildirdiniz mi sendikaya, işverene?

— Bu durum bütün havzada mevcuttur arkadaşım. Ocağa saat 8 de giren bir arkadaş icabında 19'da, 20'de çıkar ocaktan. Yani 12 saat kalındığı zaman olur. Bilmeyen mi var bunu.

— Yani senin işin bittiği zaman dışarı çıkmak istesen çıkamaz mısın?

— Efendim şimdi orayı bıraksan işyerinin tehlikeli olduğunu düşün. Herkesin görevi ayrı. Şimdi öyle bir durum olur. Ayakta domuzdamcı vardır. Domuzdamcı domuzdamını bitirmeden bırakıp gidemez.

— Kazadan sonra sendikadan; işverenlerden gelen oldu mu?

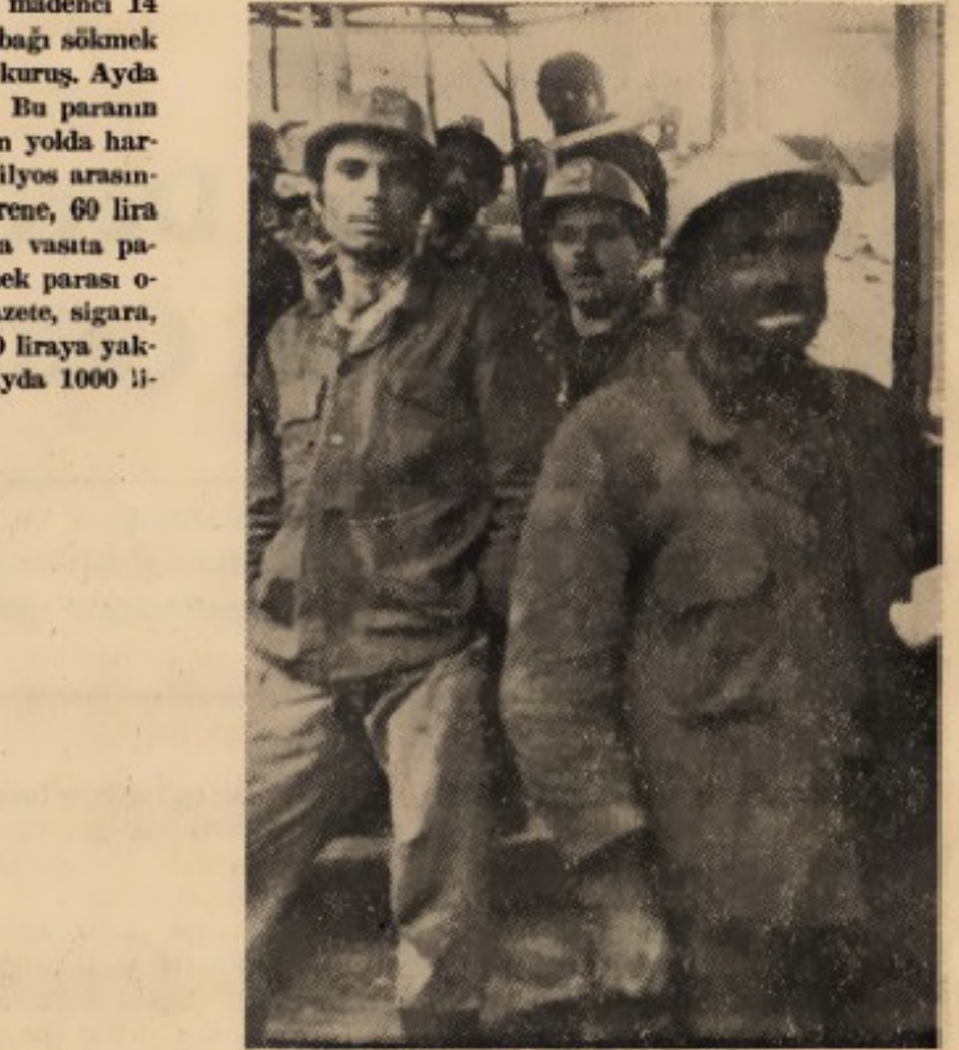
— Valla ben kimseyi görmedim. Çünkü burada değildim. Aşağıda bevliyede yatıyordum.

İŞÇİ DAVASI : Haftalık ekonomi ve politika gazetesi : Sahibi : Yıldırım Eryılmaz / Sorumlu müdür : Faruk Coşkun / Yönetim yeri : Nizam cad. Birlik iş hanı, kat: 3, No: 311 - ZONGULDAK / Yazışma adresi : P.K. 68 - Zonguldak / tel : 3886 / İstanbul bürosu : Alemdar mah. Çatalçeşme sok. Atalay iş hanı, No: 27, Cağaloğlu . İSTANBUL / Abone : altı aylık 25 TL., yıllık : 50 TL., / Dizgi - Baskı : BAŞARAN Matbaası, telefon : 26 43 09

Maden işçisinin 24 saati

RECEP KÜREKÇİ

Bir gününü izlediğimiz madenci 14 senelik işçi. İşi ocakta demir bağı sökmek ve taşımak. Ücreti 88 lira 75 kuruş. Ayda eline 2700-2800 lira geçiyor. Bu paranın 1000 lirasını işe gidip gelirken yolda harcıyor. Ayda, 65 lira köy ile Filyos arasında çalışan arabaya, 60 lira trene, 60 lira dolmuşa olmak üzere 185 lira vasıta parası ödüyor. Kahvaltı ve yemek parası olarak ta 520 lira harcıyor. Gazete, sigara, çay ve diğer masraflar da 300 liraya yaklaşıyor. Yeni ev yaptırmış. Ayda 1000 lira taksit ödüyor.

Ocağa girecek olan işçiler ve ocaktan çıkmış bir işçi.

Ereğli Kömürleri İşletmesi (E.K.İ.) Maden ocaklarında 50 bin civarında işçi çalışmaktadır. İşçilerin bir kısmı işçi pavyonlarında kalmakta, sadece hafta tatillerinde köylerine gitmektedir. Bir kısmı ise hergün köylerine gidip gelmektedir.

Gazetemiz muhabiri, hergün köyüne gidip gelen bir maden işçisi ile bir gününü beraber geçirmiştir. Muhabirimizin, bu maden işçisinin 24 saati ile ilgili izlenimleri şöyledir :

8-16 vardiyasında çalışan maden işçisi, köydeki diğer işçiler gibi sabah 4'ü çeyrek geçe yataktan kalktı. Sabah temizliğini yaptıktan sonra giyindi ve 5'e 25 kala evden çıktı. İşçimiz evde kahvaltı yapmadı. «Uyku sersemliği ile insanın canı kahvaltı çekmiyor. Sonra, kahvaltı yapmaya kalksam daha erken kalkmam gerekecek» diyor.

Köydeki işçiler, Filyos'a kadar kendi tuttukları bir kamyonla geliyorlar. Bu kamyonun köyden kalkış saati 5. İzlediğimiz işçi de diğer işçi arkadaşları gibi bu kamyona biniyor. Köyden saat 5'de kalkan kamyon 5.30 da Filyos'a varıyor. İşçilerin bir kısmı ayakta kalıyor. Yolun düzgün olmaması yüzünden aşırı sarsıntı oluyor kamyonda. Zonguldak tarafına giden tren Filyos'a 6'ya çeyrek kala geliyor. Bu onbeş dakikalık süre içinde maden işçimiz kahvede çay içiyor. Sonra tren yolculuğu başlıyor. 6'ya çeyrek kaladan 6.30'a kadar. Yani 45 dakika. Madencimiz o gün yer buluyor trende. «Ayakta kaldığım zamanlar oluyor» diyor.

Tren bakımsız, pis. Kompartıman kapılarını açıp kapayabilmek için güçlü kuvvetli olmak gerekiyor. Trende ışık az. Oturulan yerler rahat değil. Kömür treni çekiyor vagonları. Ve yavaş gidiyor. İşçiler uyukluyor trende. Madenci kardeşimiz 6.30'da Çatalağzında iniyor trenden. Kahvaltı yapmak için bir börekçiye giriyor. 1 bardak süt ve 3 boğaça yiyor. 6 lira hesap ödüyor. Çatalağzından işyerine 2 şekilde gidilebiliyor. Dolmuşlar var bu arada çalışan. İşçimiz genellikle dolmuşla gidiyor işyerine. İşçi treni de var Çatalağzından işyerine giden. Trenle gidelim diyorum. Kabul ediyor. Ve trene binmek üzere 10 dakika yürüyoruz. Bu tren saat 7'de kalkıyor. Trende her köye bir vagon ayrılmış. Vagonlar içine girilecek gibi değil. Lamba yok vagonlarda. Pencereler tahtadan. Camsız. Vagonun üç kenarına tahta kanepe yerleştirilmiş. Buralara oturuyor işçiler. Ayakta kalan işçiler de var. 6 işçi. Eskiden hınca hınç dolarmış bu vagonlar. Dolmuşlar çalışmağa başladıktan sonra biraz tenhalaşmış. 15 dakika bu trenle gidiyor madencimiz de. 7'yi çeyrek geçe iniyor trenden ve elbiselerini değiştirdiği dolapların olduğu yere 7'yi 20 geçe varmış oluyor. 10 dakikada elbiselerini değiştiriyor. İş elbiselerini giyiyor. Madenci kardeşimizin elbiselerini değiştirdiği dolap açıkta. Diğer işçilerin de öyle. «Soğukta terli terli elbise değiştiriyoruz. Yağmurda, karda ıslanıyoruz. Hasta oluyoruz.» diyor. Ve devam ediyor. «Dolaplar emniyetli de değil. Zaman zaman hırsızlık olayları oluyor.» Dolapların önünde ocaktan çıkan işçiler de var. İş elbiselerini çıkarıp temiz elbiselerini giyiyorlar. Bir işçi yarı çıplak vaziyette, baretine (madenci şapkası) doldurduğu suyla temizlenmeğe çalışıyor.

Ocaktan çıktıktan sonra temizlenmeğe çalışan bir işçi.

7.30 da elbise değiştirme işini tamamlayan madencimiz, lambasını alıp tertip yerine gidiyor.

İşten çıktıktan sonra buluşmak üzere tertip yerinden ayrılıyoruz.

Tertipten sonraki durumu madencimiz şöyle anlatıyor :

«Çalışacağımız yere daha yakın olduğu için bant yolundan ocağa indik bugün. Çalışacağımız yer —83 idi. Çalışacağımız yere gelinceye kadar 30 dakika yol yürüdük. Ve çalışacağımız yere geldik. Burası sıcak ve havasız idi. Taban kısmı ise dizboyu su ile kaplıydı. Çizmelerimizden içeri su giriyordu. Bize verilen çizmeler, nezaretçilere verilen çizmeler gibi değil. İyi değil. Bir ayda eskiyor. Senede iki defa çizme veriliyor. Sonra kendimiz parayla çizme almak zorunda kalıyoruz.

Bugün iki kişi, 100 metre mesafeden 18 adet 10/B lik demir bağı ve 25 er adet demir bağ pabucu getirdik. Demir bağları omuzumuzda taşıdık. Demir bağı taşımaktan omuzlarım tamamen nasırlaşmış. İğne batırdım bir kere hiçbir şey hissetmedim. Demir bağları sökülmeden, ray demirleri sökülüp başka yerde kullanıldığı için demirleri omuzda taşımak zorunda kalıyoruz. Ray demirleri sökülmese demir bağlarını triko ile taşıyabiliriz. Bizde fazla zorlanmayız. Bugün yine çok çalıştım. İmanım gevredi.

Bugün kuru katık olarak çeyrek etmek ve zeytin vardı. Zeytin kurtlu olduğu için yemedim. Ekmek geveledim biraz. Bazı günler helva veriliyor. Helva, lağım çamuru gibi. Bazan da 100 gram bisküi veriliyor. Neye yeter. Kanaldan su içtim bugün. Ne yapayım. Matara verilecek diyorlar ama hala vermediler.

Saat 3'te bitirdim bugünkü işimi. Yarım saat yol yürüdükten sonra, ocağa girdiğim yerden dışarı çıktım. Sonra soğuk su ile elimi yüzümü yıkadım. Elbisemi değiştirdim.»

Madenci kardeşimiz bunları, kendisini beklediğim kahvede anlattı. Saat 16'da gelmişti kahveye. Yarım saat konuştuktan sonra 16.35'de dolmuş'a bindik. 10 dakikalık yolculuktan sonra 16.45'de Çatalağzına geldik. Yemek yedik lokantada. O sebzeli kebap ve pilav yedi. 15 lira hesap ödedi kendisi için. Çatalağzına trenin gelişi 17.30. İşçimiz 40 dakikalık tren yolculuğundan sonra 18.10'da Filyos'a geliyor. Tren kalabalık ve madencimiz ayakta kalıyor. Trenden inip köye giden arabaya biniyor. Ve 18'45'de köye geliyor. Saat 19'da da evinde oluyor. Biraz istirahat ettikten sonra gazete okuyor. Yemek yiyor ve 21'de yatıyor. Ertesi günü saat 4'ü çeyrek geçe kalkmak üzere. 15 saatlik çalışma ve yolculuk günleri böylece sürüp gidiyor.